

Tröllaskagi-modellen

Indlæring og undervisning på gymnasieskolen Menntaskólinn á Tröllaskaga

Udgivet til ære for dr. Ingvar Sigurgeirsson i anledning af hans 70-års fødselsdag.

Af Lára Stefánsdóttir og Jóna Vilhelmina Héðinsdóttir

Da gymnasieskolen Menntaskólinn á Tröllaskaga (MTR) blev oprettet i 2010, stod det ikke skrevet i stjernerne, hvordan skolen ville udvikle sig, eller om den ville få succes. Skolen blev oprettet med det mål at udvide det lokale udbud af uddannelsesmuligheder på den nordlige del af halvøen Tröllaskagi. Dog stod det klart, at antallet af afgangselever på de lokale folkeskoler ikke dannede tilstrækkeligt grundlag for at sikre det nødvendige antal gymnasieelever, der skulle til for at kunne tilbyde en varieret og ambitiøs uddannelse på gymnasieniveau. Derfor gik vi i gang med at undersøge, hvordan det nødvendige grundlag kunne sikres.

I 2008 vedtog Altinget en ny lov om ungdomsuddannelser, der førte til udviklingen af en ny læseplan for ungdomsuddannelserne, der trådte i kraft i 2011. Dermed fik vi en god mulighed for at udvikle nye former for indlæring og undervisning i den nye gymnasieskole. Nu kunne vi integrere nutiden i skolens daglige virke på en effektiv måde med fokus på det samfund, der ventede eleverne efter gymnasiet. Derfor måtte vi se på forskellige teorier inden for uddannelsesvidenskab og undersøge, hvad der kunne understøtte elevernes selvstændighed og få dem til at føle et ejerskab for deres egen indlæring.

I de år, der er gået, siden MTR blev oprettet, har vi udviklet ”Tröllaskagi-modellen”, en særlig indlærings- og undervisningsmetode, der kendetegner skolens tilgang til det faglige indhold. Skolens praksis og modellen er blevet introduceret flere steder, både i indland og andre steder i Europa, bl.a. på en europæisk konference, *Eco Media*, der blev afholdt på Menntaskólinn á Tröllaskaga i 2018.

Vision

I begyndelsen valgte vi at formulere et koncept (eng. *concept*), eller et sæt af værdier, der skulle være retningsgivende for skolens praksis, både som en vision og et styreinstrument. Konceptet blev defineret med skolens motto: *initiativ – kreativitet – gåpåmod*. Hvert begreb ledsages af en bestemt tilgang, der kan udlægges som følger:

Initiativ: initiativ i forhold til undervisningsmetoder, læringsmetoder, organisering og arbejdsmetoder. For at opfylde dette mål placerede vi iværksætter i kernen som et obligatorisk fag på alle skolens studieretninger. Dermed ville vi motivere eleverne til at tilegne sig en iværksætterattitude i forhold til løsninger, projektarbejde, og hvordan de greb opgaverne an. Vi

anbefaler, at eleverne gennemfører modulet allerede i første semester eller så tidligt som muligt, for at de kan tilegne sig initiativ og iværksætterattitude, som de vil have glæde af under hele uddannelsesforløbet.

Kreativitet: kreative undervisningsmetoder, læringsmetoder, organisering og arbejdsmetoder. Vi tænkte, at de kunstneriske fag ville træne elevernes kreativitet i højere grad end de fleste øvrige fag. Derfor placerede vi introduktion til de kunstneriske fag som et modul i kernen, hvor eleverne arbejder med maleri, fotografi og musik. Vi lægger vægt på, at der findes mere end én vej til en løsning, og at selve læringsprocessen og kreativiteten kan være vigtigere end det endelige produkt.

Gåpåmod: Det stod klart for os, at vanetænkning og traditionen ville gøre folk tilbøjelige til at vælge det velkendte, og at det ville kræve et stort gåpåmod at forandre indlæring, læringsmetoder, undervisningsmetoder, aflevering af projekter, studieevaluering m.m. Vi skulle turde sætte os foran, og selvom ikke alt skulle gå efter planen, var det vigtigt ikke at give op. Vi skulle lære af erfaringen, gøre det endnu bedre og løbende ændre arbejdsgange, processer og metoder.

I de ti år, der er gået siden gymnasieskolen blev oprettet, har skolens motto også været dens vision. Selv om interesserne og opgaverne har været meget varierede, har det altid stået klart, hvor skolen var på vej hen, at den fælles vision har styrket skolens praksis, og at den fælles indsats kan udnyttes til en videreudvikling af skolen.

Fjernstudie og fjernarbejde

Det lave indbyggertal i landdistrikterne kunne være en hindring for et varieret udbud, når det drejer sig om uddannelser, muligheder og potentialer. Derfor sørgede vi fra starten for, at fleksibel læring og fjernstudier udgjorde et fast punkt i skolens tilgang i undervisningen. Ved at udvide elevgruppen med elever uden for lokalsamfundet kunne vi tilbyde en mere mangfoldig undervisning og effektivisere skolens administration. Da vi fik et overblik over, hvor mange lokale elever der havde valgt de forskellige fag, blev elevgrupperne suppleret med fjernelever, som derved sikrede driftsgrundlaget for undervisningen. Denne fremgangsmåde viste sig at fungere og har altid været forudsætningen for kursusudbuddet. Skolen har lagt vægt på at ligestille fjernelever med fremmødte elever ved at give dem lige adgang til skolens supporttjenester. Ved ansættelse af personale, skelner skolen ikke mellem arbejde, der udføres på arbejdspladsen og fjernarbejde. Samme ansættelsesvilkår og løn gælder for alle.

Den pædagogiske tilgang i studierne er i tråd med kollaborativ læring (eng. *collaborative learning*), uanset om indlæringen finder sted i klasseværelset eller som fjernundervisning. Dette betyder, at fjernstudier ikke adskiller sig fra det, der sker i klasseværelset. Der stilles de samme krav, og de samme opgaver og afleveringsfrister gælder for alle. Dette har givet gode resultater, og skolens fysiske undervisning påvirkes ikke, når dårligt vejr eller vejforhold forhindrer folk i

at møde op. Dette viste sig at være særlig nyttigt, dengang vi ikke kunne tilbyde fysisk undervisning på grund af COVID-19-restriktioner.

Vi bestræber os på at give de ansatte hensigtsmæssige skoleskemaer, hvor vi begrænser deres rejsedage til skolen og styrker det virtuelle samarbejde. Alle personalemøder er virtuelle såvel som de fleste møder i skolens forskellige udvalg og råd.

Informationsteknologi

Vi satser på systematisk brug af informationsteknologi i skolens tilgang i undervisningen for at følge op på målene vedrørende fjernundervisning og fjernarbejde samt de lokale elevers indlæring. Langt over hundrede computerprogrammer, apps og andre værktøjer anvendes i skolens praksis, både i undervisningen og i den daglige administration. Målrettet træning i og udvikling af brugen af værktøjerne foregår løbende, hvor vi fokuserer på selve opgaven snarere end værktøjerne, der jo er sekundære i denne forbindelse.

Lærernes faglige udvikling

Skolen medvirker i en lang række samarbejdsprojekter, både for at holde den generelle viden ved lige, men også for at bidrage til og udvikle skolens praksis. Der er tale om nationale, nordiske og europæiske projekter samt projekter, der strækker sig til andre dele af verden. Dette samarbejde giver os mulighed for en løbende faglig udvikling, der beriger skolens faglige grundlag. En del af disse projekter handler om støtte til studier i udlandet, da både lærere og supportpersonale har mulighed for at deltage i kurser, både nationalt og internationalt. De ansatte opfordres til at efteruddanne sig, og vi fokuserer på at søge stipendier, der giver dem mulighed for at rejse og blive bekendte med bedste praksis i Europa og andre steder i verden. Alle medarbejdere har været i udlandet, hvor de har studeret sammen med lærere fra andre lande, spejlet sig i udenlandske kolleger, kommunikeret med dem og lært af dem. Derfor har medarbejderne fået kompetencer og ansvar, der har givet dem bedre indsigt i deres egne faglige styrker.

Derudover arbejder personalet løbende med faglig udvikling internt på skolen. Hver fjortende dag afholdes der fagmøder, hvor de ansatte udveksler viden, diskuterer metoder og videreudvikler undervisningen og skolens praksis. Derfor kan vi konstatere, at der er skabt et godt professionelt læringsfællesskab på skolen.

Indlæringen

Den gældende nationale læseplan for ungdomsuddannelserne fra 2011 giver plads til fleksibilitet i skolens praksis. Den enkelte skole har gode muligheder og autonomi til at udforme en undervisning, der tager udgangspunkt i skolens særstilling samt elevernes og samfundets behov. I stedet for den centralisering, der kendetegnede den gamle læseplan, er der

nu fokus på en mere decentral tilgang. Med dette udgangspunkt udformede vi MTR's lokale læseplan. Skolens motto, initiativ, kreativitet og gåpåmod udgør også en rød tråd i skolens tilgang til undervisningen, samtidigt med at vi tager udgangspunkt i uddannelsens grundpiller, som fremgår af den nationale læseplan. Undervisningen op til studentereksamen varer i udgangspunktet tre år med en afsluttende eksamen på niveau 3.

Ifølge lov om ungdomsuddannelserne nr. 92/2008 skal alle uddannelsesinstitutioner udforme deres egne studieretningsbeskrivelser, som godkendes af ministeren. Studieretningerne kan variere mellem ungdomsuddannelserne. Gymnasieskolen Menntaskólinn á Tröllaskaga har bl.a. udviklet en studieretning, der indeholder forskellige fagprofiler. Dette betyder, at ud af i alt 200 point udgør en fælles kerne, obligatoriske fag for alle elever, 86 point. Den faglige profil udgør 74 point inden for hovedområderne samfundsvidenskab og humaniora, naturvidenskab, idræt og friluftsliv samt kunst. Til sidst har eleverne 40 valgfrie point, som de kan bruge enten til yderligere specialisering eller mere alsidigt til enkeltfag, der interesserer dem. Denne studieordning er dog ikke formelt godkendt som en studieretning. Skolen tilbyder i alt ni godkendte studieretninger, der består af den fælles kerne, den faglige profil og valgfag. Ud over de fem retninger, der allerede er nævnt, tilbyder skolen en individuel studieretning, hvor kun kernen er defineret, mens eleverne sammensætter deres egen fagprofil i samråd med skolen. De sidste tre retninger er henholdsvis et grundforløb med 90 point, der afsluttes på niveau 2, et studentereksamensforløb efter afsluttet praktik, og en praktisk retning for elever med handicap.

Til trods for at valgfrihed og fleksibilitet er i fokus i undervisningen, så udføres skolens daglige virke inden for fastsatte rammer og strukturer. Elevernes opgaver deles op på ugebasis.

Mandag morgen får eleverne uddelt opgaver og bliver informeret om ugens undervisning, og senest søndag aften skal de aflevere deres opgaver. Der gives ikke forlængede frister. Dermed sikrer man en ugentlig formativ evaluering, samtidig med at eleverne kan planlægge deres arbejde mandag morgen og holde styr på deres tidsplaner. Nogle lektioner er defineret som "arbejdstimer" med udgangspunkt i elevens arbejde og ikke bestemte fag. Eleverne bestemmer, hvilke emner de arbejder med, og har adgang til vejledning fra lærere. Styringen af indlæringen overlades dermed i høj grad til eleverne selv.

Lige fra begyndelsen har vi delt hvert semester op i to dele med en såkaldt midtvejsuge, hvor den daglige praksis sættes på pause. Lærerne arbejder med midtvejsevalueringer, mens eleverne deltager i ugelange moduler om forskellige og varierede emner. Eksterne lærere og vejledere inviteres ofte til skolen for at bringe ny viden og alsidighed til eleverne. Der har både været tale om islandske og internationale gæster. Dette har vist sig at være værdifuldt for skolen og gjort det nemmere for os at integrere skolens daglige virke med det omkringliggende samfund.

Lige fra starten har vi anvendt den digitale undervisningsplatform Moodle. Denne platform blev valgt, fordi den giver mulighed for at løse vidt forskellige opgaver, f.eks. at oprette en

eksamens- og opgavebank, og fordi den byder på læseteknologi for dyslektikere blot for at nævne nogle funktioner. Selv om den digitale undervisningsplatform er omfattende, er den ikke styrende for skolens udvikling. Dog bør det nævnes, at der også findes andre lignende platforme.

Spilificering (e. gamification) er blevet integreret i engelskundervisningen for at tilskynde eleverne til at engagere sig mere aktivt i deres indlæring (Dichev & Dicheva, 2017). Erfaringerne med spilificering er blevet observeret og anvendt i andre fag sammen med andre undervisningsmetoder. Det er en stor fordel, at Moodle-platformen tilbyder værktøjer, der understøtter brug af spilificering i læringen.

Studieevalueringen er meget alsidig, og eleverne kan ofte vælge, hvordan de løser deres opgaver, forudsat at de kan demonstrere deres viden om emnet. Dermed ønsker vi at imødekomme elevernes forskellige styrker og give dem mulighed for at trives optimalt. Skolen evaluerer løbende, som i de fleste tilfælde også indeholder formativ vurdering. Derfor evalueres snesevis af opgaver i løbet af hvert modul, da afsluttende eksamener ikke anvendes som målestok. Dermed ikke sagt, at der ikke er eksamener på skolen. De udgør blot en del af studieevalueringen, og fylder ikke meget.

Som nævnt ovenfor lægger skolen vægt på at udvikle elevernes kreativitet, gøre dem selvstændige og styrke deres ansvarsfølelse for egen indlæring. Dermed forbereder vi eleverne bedst muligt på deres fremtidige studier og arbejde. Þuríður Jóna Jóhannsdóttir (2017) har undersøgt, hvad det er, der kendetegner MTR's praksis. Hun undersøgte bl.a. den model, der er udviklet på MTR. Hun konkluderer, at skolens mål er, at eleverne bliver selvstændige og kreative, og at MTR skal være med til at påvirke det lokale samfund på kreative måder. Skolens opgave er at give både elever og samfundet kompetencer og ansvar. Forskeren konkluderer, at MTR-modellen er velegnet til at bidrage til lige adgang til uddannelse for alle elever. Ved at skabe klare rammer for bestemte dele i skolens organisation og studieevalueringen understøtter man elevernes evne til at afkode skolemiljøet, til at arbejde planmæssigt og skabe resultater. Undersøgelsens konklusion er, at den model, der blev skabt da skolen blev oprettet og som er beskrevet i denne artikel, har været en succes og skabt resultater.

Innovativ undervisning og kursustilbud

Den gældende nationale læseplan giver ungdomsuddannelserne en stor frihed til at udvikle deres undervisning. Lærerne udnytter denne frihed til fulde, og de har vist sig at være en uudtømmelig kilde til ideer til nye moduler. Mange moduler har været en succes og fundet deres faste plads i skolens kursustilbud. Også eleverne har budt ind med forslag til moduler, der siden er blevet videreudviklet og implementeret. Undervisningen er således under konstant udvikling i overensstemmelse med skolens vision. Derudover kan eleverne oprette deres egne

individuelle moduler i samarbejde med skolens sagkyndige. Modulerne bliver inddelt efter fagligt niveau, og både indlæring og studieevaluering udformes i samarbejde mellem lærer og elev. Uddannelsen er ofte koblet til lokalsamfundets erhvervsliv, kunst- og foreningsliv, hvor både islandske og internationale eksperter deltager i undervisningen på forskellig vis.

Med tanke på de forandringer, der nu finder sted i samfundet og i arbejdslivet, er det vigtigt at tilbyde en fleksibel undervisning, samtidig med at vi holder fast i en bestemt grunduddannelse og bestemte grundværdier i uddannelsens kerne og den måde, den føres ud i livet. Samtidig lægger vi vægt på at styrke elevernes ambitioner, da det er fundamentet for deres kompetencer til at leve og arbejde i et moderne samfund i fremtiden.

Kilder:

Aðalnámskrá framhaldsskóla (2011) [Central læseplan for ungdomsuddannelserne]: Almennur hluti (2012) [Generel del]. Mennta- og menningarmálaráðuneyti.

Dichev, C., & Dicheva, D. (2017). Gamifying education: what is known, what is believed and what remains uncertain: a critical review. *International journal of educational technology in higher education*, 14(1), 1-36. <https://doi.org/10.1186/s41239-017-0042-5>

Lög um framhaldsskóla [Lov om ungdomsuddannelserne] nr. 92/2008.

Þuríður Jóna Jóhannsdóttir (2017, august). Skólalíkan sem stuðlar að jafnrétti til náms. Einkenni skólastarfs við Menntaskólann á Tröllaskaga í ljósi kenninga Bernsteins. [En skolemodel, som bidrager til lige adgang til uddannelse for alle. Det, der karakteriserer skolen praksis i Menntaskólinn á Tröllaskaga i lyset af Bernsteins teorier] *Netla – veftímarit um uppeldi og menntun*. Downloadet fra <https://www.mtr.is/static/files/Greinar/15.pdf>

Fotografier fra skolens galleri.

MENNTASKÓLINN Á TRÖLLASKAGA BLEV NOMINERET TIL DEN ISLANDSKE UDDANNELSESPRIS 2020. KLIK PÅ BILLEDET FOR AT LÆSE BEDØMMELSESKOMITEENS MOTIVERING OM SKOLEN.

Lára Stefánsdóttir har været rektor for Menntaskólinn á Tröllaskaga, siden gymnasieskolen blev oprettet i 2010. Hun har en kandidatgrad i uddannelse (M. Ed.) og som kunsthøjskole (MFA). Hun har tidligere undervist på gymnasieskolen Fjölbrautaskólinn við Ármúla og Menntaskólinn á Akureyri (Akureyri Gymnasium). Desuden har hun undervist lærere og været konsulent for de fleste ungdomsuddannelser i Island.

Jóna Vilhelmlína Héðinsdóttir har været vicerektor på Menntaskólinn á Tröllaskaga fra begyndelsen i 2010. Jóna har en kandidatgrad i islandsk (M.Paed) og i offentlig administration (MPA). Hun har tidligere undervist islandsk og været leder i folkeskolen i Ólafsfjörður og Menntaskólinn á Tröllaskaga.